

Ny grundig bog afdækker mellemkrigstidens kommunisme i Skandinavien

af Lauritz Korfix Schultz

Publiceret 30/09/2019 i Bøger/Historie

HISTORIE // ANMELDELSE — Kufferter med hemmelige rum fuld af valuta, falske pas og kryptisk kodning som Vesten forsøger at opsnappe. Der er stof til mere end 100 kriminalromaner sprængfyldt med spænding i det fyldige værk *'Den røde underverden'*, der i 100-året for Kominterns oprettelse afdækker den hemmelige kommunistiske virksomhed i mellemkrigstidens Skandinavien.

Det er sigende for bogen *Den røde underverden*, at den sirligt lægger ud med at beskrive en kuffert med et hemmeligt rum, der kan fragte valuta rundt i verden til de mange forbindelsespunkter, der skulle hjælpe med at fremme den verdensrevolution, man var sikker på kom.

Kendetegnende for bogen er nemlig, at der zoomes ind og dvæles ved detaljen. Kufferten er én blandt mange kufferter, der har fragtet valuta og falske pas blandt andet til København, der var et vigtigt forbindelsespunkt i det hemmelige og illegale kommunistiske arbejde, Komintern.

Det har myldret med folk fra Komintern i mellemkrigstidens København. Hele den danske hovedstad bliver under læsningen som en levende myretue af ulovligt arbejde, der skulle sikre kommunismens udbredelse

Men først handlingen i et større perspektiv: *Den røde underverden* strækker sig fra Danmark til det nordlige Norge i Vardø tæt på den russiske grænse og over Stockholm. Fra Vardø udgik propagandamateriale til hele verden. Skandinavien udgjorde et vigtigt centrum for Komintern, som var et illegalt apparat ved siden af det officielle kommunistparti, der sendte agenter og kurerer, og sørgede for hemmelige pengeoverførsler – blandt andet til en dansk kommunistisk partipresse, der i den grad ville være gået fallit, hvis ikke det var for Moskvas økonomiske krykkestok.

Sovjet er i mellemkrigstiden præget af overvågning, angiveri, tortur og henrettelser en masse. Den kommunistiske ide var, at man skulle samles i et globalt arbejderfællesskab – koste hvad det ville. Klasser var vigtigere end nationalt tilhørsforhold. Ikke omvendt, der ellers var rationalet efter 1. Verdenskrig.

Kommunistpartierne spillede ellers en marginal politisk rolle i et Skandinavien, der modstod antidemokratiske vinde fra netop kommunisterne på den ene side og fascisterne på den anden – rundtom i Europa var det en ganske anden historie. Mange demokratier døde hen. Selv om kommunistpartierne ikke var af væsentlig størrelse i Skandinavien, havde man til gengæld en ”stålsat ihærdighed” og tro på revolutionen.

Skulle man være i tvivl om, hvorfor Moskva støttede kommunistisk virksomhed i Skandinavien, kan man ty til denne gode forklaring fra bogen: ”Den skal berede vejen mod verdensrevolutionen. Den skal styrke en kommunistisk stemme uden for Sovjetrusland ved at finansiere partier og organisationer, der kan tegne et positivt billede af landet og forsvare det mod antikommunistiske angreb. Og den skal ikke mindst hjælpe det stigende antal kommunistpartier, som op gennem mellemkrigstiden bliver forbudte i deres hjemlande, og hvis medlemmer derfor må operere under jorden.”

Bogen leder med sit fokus på Komintern ud på medrivende historier. Den adgang, forskere i dag har til de mange afkodede radiotelegrammer, som driver politiet til vanvid i 1930'ernes Danmark, kan hjælpe til at tegne et "detaljemættet bykort over 1930'ernes konspirative København", som forfatterne skriver. København var, på trods af DKP's klejne størrelse, et vigtigt forbindelsespunkt til et stort undergrundsarbejde med forbindelseslinje til Moskva. Det være sig både i Indre By, på brokvarterne og Frederiksberg.

“

Bogen er kun et isbjerg i forhold til Komintern, og det er ikke ment som en kritik, men sagt ud fra, hvad forskerne også selv skriver, nemlig at mange arkiver i Moskva endnu ikke er åbnet og måske aldrig bliver det

Det har myldret med folk fra Komintern i mellemkrigstidens København. Hele den danske hovedstad bliver under læsningen som en levende myretue af ulovligt arbejde, der skulle sikre kommunismens udbredelse. Og det bliver ikke dårligere af, at vi hører om Lenins dækadresser så forskellige steder som på Kronborggade, Elsdrygade og i Nansensgade. For ikke at nævne da søfyrbøderen Richard Jensen modtager penge foran Tivoli eller Kominterns hemmelige hovedkvarter på Trommesalen.

Komintern arbejdede i det skjulte. Bogens forfattere, Jørgensen, Møller og Rosenfeldt, kalder det med rette et isbjerg. Størstedelen af aktiviteterne så ingen, mens de stod på. Bogen er også kun et isbjerg i forhold til Komintern, og det er ikke ment som en kritik, men sagt ud fra, hvad forskerne også selv skriver, nemlig at mange arkiver i Moskva endnu ikke er åbnet og måske aldrig bliver det.

Bogens afgræsning er Skandinavien. Det er klogt, for det konspirative arbejde foregik over store dele af verden med forbindelsespunkter så langt som Brasilien og Japan. Det kunne hurtigt være blevet at gabe over for meget, hvis den også skulle rumme dette. En oversigt over, hvor verdensomspændende Komintern var, kan man læse om i Niels Erik Rosenfeldts respektindgydende *Verdensrevolutionens generalstab* fra 2011.

Den røde underverden bygger på grundigt researchet arkivmateriale og de mange korrespondancer mellem Moskva og København.

Derudover er bogen skrevet ud fra de mange personsager, der er at finde i Kominterns kadrafdeling, der ligger i det kolossale statsarkiv i Moskva. De danske personsager fx om Aksel Larsen, der var på Leninskole i Sovjet i 1920'erne og senere partiformand for DKP og SF samt MF'eren Arne Munch-Petersen, der blev tortureret ihjel under Stalins paranoia, findes på Arbejdermuseets Bibliotek.

Bogens styrke er også dens svaghed. Det er stærkt, at den er personbåren, det gør den levende og binder kommunismens historie op på menneskeskæbner. Men samtidig er den som en roman af Dostojevskij, hvor læseren kæmper en brav kamp for at holde rede på de mange navne.

“

Man kunne med fordel have indledt bogen med en personoversigt. Jeg var bange for at slå op i slutningen af bogen i kapitlet ”Hvordan gik det dem?”, da det måske ville ødelægge den videre læsning

Et grandioست persongalleri er ikke et minus i sig selv, men når man som læser ofte savner at vide, hvorfor netop vi skal engagere os i denne person, kan det blive en anelse tungt. Sommetider ville det være rart at vide, hvorfor netop denne person er med fremfor ambitionen om at afdække hele den kommunistiske historie i mellemkrigstiden.

Man kunne med fordel have indledt bogen med en personoversigt. Jeg var bange for at slå op i slutningen af bogen i kapitlet ”Hvordan gik det dem?”, da det måske ville ødelægge den videre læsning.

Bortset fra det er *Den røde underverden* solid forskning, der tager sig god tid. Formidlingen bærer mere præg af Niels Erik Rosenfeldts skrivestil mere end Morten Møllers, der i sine andre historiske bøger, blandt andet om kommunisterne Erik og Ellen fra 1930'ernes København, har en dramatiserende og gættende skrivestil, hvor han forestiller sig, hvad kilderne har tænkt.

Jeg foretrækker Møllers stil frem for nestoren Rosenfeldt. Rosenfeldt er en fremragende historiker, den mest vidende om Komintern

ber hjemme, men Møllers formidlingsevner er større, hvorfor hans bog **Erik og Ellen** nok også blev årets historiske bog i 2014. Hvis denne bliver det for 2019, er det for det historiske bearbejde og ikke for fortællestilen.

Menu

Jesper Jørgensen, Morten Møller og Niels Erik Rosenfeldt:
Den røde underverden.
Udkommer mandag d. 30. september på Gyldendal.
414 sider. 299,95 kroner.

Foto: Gyldendal.

FACEBOOK

TWITTER

LINKEDIN

PINTEREST

TAGS:

DEN RØDE UNDERVERDEN

JESPER JØRGENSEN

LAURITZ KORFIX SCHULTZ

MORTEN MØLLER

NIELS ERIK ROSENFELDT

DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE
INTERESSERET I FØLGENDE:

**Den kroatisk
fodboldklub
Dinamo Zagreb
forsøger at bo i
sine navne**

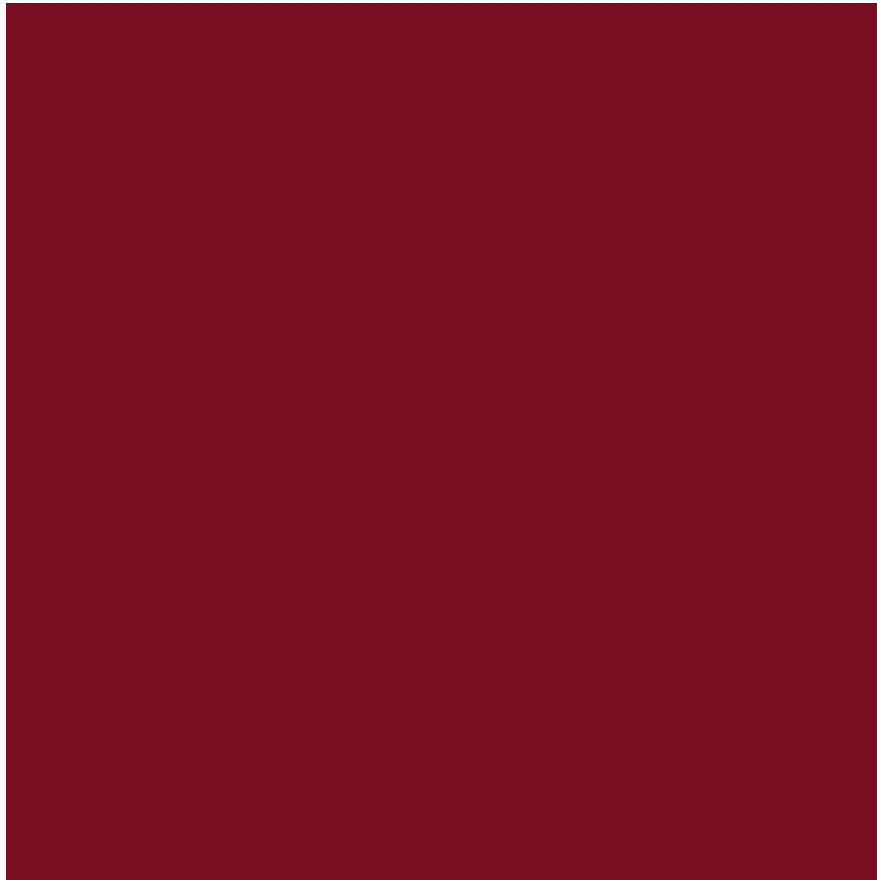
**Europas historie –
stjernehistorikerens
grundige
gennemgang**

LAURITZ KORFIX SCHULTZ
SENESTE ARTIKLER

Lauritz Korfix Schultz, født 1989. Er cand.mag. i dansk og historie og arbejder som gymnasielærer og freelancejournalist. Kan du lide hvad du læser? Så støt Lauritz' skrivekløe på Mobile Pay 60691117.

M E S T L Æ S T E

Christine Lind Ditlevsen: Sig tak til din vulva

af Christine Lind Ditlevsen | posted on October 14, 2019 | under LIGESTILLING, Liv & Mennesker